Nyare rättspraxis till Bryssel- och Luganokonventionerna

Av professor LENNART PÅLSSON

1. Inledning

Denna uppsats utgör en fortsättning på tidigare lämnade redogörelser, senast i SvJT 1998 s. 552. Den omfattar rättsfall avgjorda under år 1998, dels av EG-domstolen (*GD*) rörande tolkningen av Brysselkonventionen, dels av svenska domstolar såvitt avser Luganokonventionen.[1] Härjämte ges enstaka hänvisningar till annan nationell rättspraxis till de båda konventionerna.

Beträffande citeringssätt m. m. får jag hänvisa till vad som anförs i SvJT 1998 s. 552–553. En nyhet är dock att hänvisning i förekommande fall har gjorts även till den svenska specialutgåva av Rättsfallssamling från Europeiska gemenskapernas domstol och förstainstansrätt (*REG)* som är under utgivning och som innehåller ett urval av GD:s avgöranden från tiden före Sveriges anslutning till EU.

2. Konventionens tillämplighet

2.1 Sakligt tillämpningsområde

Enligt art. 1.II.2 är konventionen inte tillämplig på konkurs, ackord och liknande förfaranden. I det svenska rättsfallet *NJA 1998 s. 361* fann HD — otvivelaktigt med rätta — att en talan om återvinning i konkurs omfattas av detta undantag och således faller utanför konventionen. Se också *NJA 1998 s. 747* (hovrättens beslut).

Undantaget i art. 1.II.2 är emellertid strikt begränsat till tvister som direkt kan härledas från konkursen och har ett nära samband med konkursförfarandet.[2] Det omfattar exempelvis inte fall där ett aktiebolags konkursbo för talan mot bolagets verkställande direktör med krav på ersättning på grund av handlingar som denne företagit vid utövande av sitt uppdrag och som varit till skada för bolaget.[3] Ty en sådan talan hade kunnat föras oberoende av konkursen och innehåller inga ”insolvensrättsspecifika”inslag (bortsett från att konkursboet är part i målet).

Enligt art. 1.II.4 är även skiljeförfarande undantaget från konventionens tillämpningsområde. Det hindrar dock inte att art. 24 i

[1] Brysselkonventionen började för Sveriges del träda i kraft först år 1999.
[2] Se målet 133/78, Gourdain v. Nadler [1979] ECR 733, punkt 4.
[3] Jfr NJA 1998 s. 747 (nedan avsnitt 3.2) samt det danska rättsfallet UfR 1998 s. 1360 (Højesteret).

konventionen kan åberopas till stöd för en domstols behörighet att besluta om interimistiska åtgärder, däribland säkerhetsåtgärder, även om själva saken skall avgöras genom skiljeförfarande. Se GD:s avgörande i fallet *Van Uden*,[4] som behandlas närmare i avsnitt 3.4.

2.2 Tillämplighet i tiden

NJA 1998 s. 817 gällde verkställighet i Sverige av en år 1990 meddelad norsk skadeståndsdom. Av övergångsbestämmelserna i art. 54 i Luganokonventionen, vilken trädde i kraft i Sverige den 1 januari 1993 och i Norge den 1 maj 1993, följde att konventionen inte var tillämplig i detta fall. I stället förklarades domen verkställbar med stöd av lagen (1977:595) om erkännande och verkställighet av nordiska domar på privaträttens område.[5] Den lagen grundar sig på 1977 års nordiska konvention i ämnet, vilken enligt art. 56.II i Luganokonventionen fortsätter att gälla beträffande domar som har meddelats före denna konventions ikraftträdande.

3. Behörighetsreglerna

3.1 Forum solutionis och forum delicti (art. 5.1 och 5.3) m. m.

I *Réunion européenne*[6] hade ett parti päron transporterats med fartyg från Melbourne till Rotterdam enligt ett konossement utfärdat av ett australiskt bolag (RCC). Från Rotterdam hade päronen transporterats vidare med långtradare enligt en internationell vägtransportfraktsedel. Slutdestinationen var Rungis, en ort i Frankrike. Där konstaterade lastmottagaren/köparen (Brambi) att päronen var skadade. Den Brambi åsamkade skadan ersattes av ett antal försäkringsbolag som övertog Brambis rättigheter. Härefter väckte försäkringsbolagen, som gjorde gällande att ett i konossementet ej omnämnt nederländskt bolag (Spliethoff) varit den egentlige sjötransportören, skadeståndstalan vid fransk domstol mot RCC och Spliethoff samt mot fartygets kapten i hans egenskap av befraktare och ägare av fartyget.

Den franska domstolen fann sig vara behörig att pröva käromålet mot RCC. Det beslutet var grundat på autonom fransk rätt, eftersom RCC inte hade hemvist i någon konventionsstat och konventionen därför inte var tillämplig i denna del av målet (se art. 4.I). Vad angår talan mot Spliethoff och kaptenen, som båda hade hemvist i Nederländerna, var konventionen däremot tillämplig. I den delen gav målet upphov till flera frågor om tolkningen av konventionen, vilka — sedan det förts upp till Cour de cassation — hänsköts till GD för avgörande.

[4] Mål C-391/95, Van Uden mot Deco-Line, REG 1998 s. I-7091.
[5] De intressanta frågor som härvid uppkom i målet faller utanför ramen för denna redogörelse. För en kommentar till avgörandet se Bogdan i JT 1998/99 s. 644–649.
[6] Mål C-51/97, Réunion européenne m. fl. mot Spliethoff´s Bevrachtingskantoor m. fl., REG 1998 s. I-6511.

En första fråga var om talan avsåg avtal i den mening begreppet har i art. 5.1. I anslutning till sin tidigare fasta praxis uttalade GD dels att det begreppet skall tolkas autonomt med hänsyn främst till konventionens system och syften,[7] dels att art. 5.1 innefattar ett undantag från grundregeln i art. 2 och därför inte kan ges en extensiv tolkning.[8] Begreppet avtal kunde följaktligen inte anses omfatta en situation där det inte föreligger någon av ena parten frivilligt ingången förpliktelse gentemot den andra.[9] I det aktuella fallet fanns det inget bevis för något frivilligt ingånget avtal mellan å ena sidan Brambi och, å den andra, Spliethoff och kaptenen. GD:s slutsats blev därför att tvisten inte var avtalsrättslig i den mening som avses i art. 5.1.

I ett andra steg fann GD sedan att målet i stället gällde en talan om skadestånd utanför avtalsförhållanden i den mening som avses i art. 5.3. Härvid hänvisade GD till sin tidigare dom i *Kalfelis*-målet, där begreppet befunnits skola tolkas autonomt och omfatta varje talan som syftar till att gentemot svaranden göra gällande ett ansvar som inte hör under begreppet avtal i art. 5.1.[10]

Därmed aktualiserades en tredje fråga, nämligen var skadan inträffat i den mening som avses i art. 5.3. Enligt GD:s tolkning av den bestämmelsen har käranden i princip en rätt att välja mellan forum på den ort där den skadevållande händelsen inträffade och och forum på den ort där skadan uppkom.[11] Då det i ett fall som detta kunde vara svårt eller omöjligt att fastställa var den skadevållande händelsen inträffat, återstod dock i praktiken endast det andra alternativet, den ort där skadan uppkommit. I anslutning till tidigare rättsfall[12] fann GD att skadans uppkomst inte kunde lokaliseras till den ort där den skadelidande *konstaterar* eller upptäcker skadan (i detta fall i Rungis). Ej heller kunde skadan anses ha uppkommit på den ort dit varorna slutligen levererats (vilket också det var Rungis). Båda dessa lösningar skulle oftast leda till behörighet för kärandens hemvistforum och därmed komma i strid med konventionens grundläggande principer. Dessutom skulle de medföra att behörigheten blev beroende av osäkra och slumpmässiga faktorer, något som var oförenligt med konventionens ändamål.

[7] Så redan i målet 34/82, Peters v. ZNAV [1983] ECR 987 (svensk specialutgåva, vol. VII s. 95), punkterna 9 och 10.
[8] Se från tidigare praxis bl. a. målet C-269/95, Benincasa mot Dentalkit, REG 1997 s. I-3767, punkt 13.
[9] I denna del vidhöll GD sitt ställningstagande i målet C-26/91, Handte v. TMC [1992] ECR I-3967, punkt 15.
[10] Mål 189/87, Kalfelis v. Schröder [1988] ECR 5565 (svensk specialutgåva , vol. IX s. 729), punkt 18.
[11] Se målet 21/76, Bier v. Mines de Potasse d´Alsace [1976] ECR 1735 (svensk specialutgåva, vol. III s. 209).
[12] Mål C-220/88, Dumez France v. Helaba [1990] ECR I-49, och mål C-364/93, Marinari mot Lloyd´s Bank, REG 1995 s. I-2719. Samma bedömning har gjorts i ett nyare danskt rättsfall, UfR 1998 s. 1078 (Østre Landsret).

I stället skulle, i fall som rör en internationell transport av det slag som var aktuellt i målet, skadan anses ha uppkommit på den ort där den egentlige sjötransportören skulle leverera varorna (dvs. här i Rotterdam). En på så sätt bestämd skadeort uppfyller enligt GD konventionens krav på förutsebarhet och klarhet, samtidigt som den har en särskilt nära anknytning till tvisten. — Medan man kan dela den bedömningen, bör det noteras att GD:s bestämning av skadeorten bygger på en fiktion. Faktiskt kan skadan givetvis ha uppkommit innan fartyget nådde den ort dit varorna var destinerade. Men att avgöra var det skedde kan vara lika ogörligt som att fastställa var den skadevållande händelsen inträffade. Det finns därför ett legitimt behov av en fiktion av det slag som GD uppställde.

Så långt gav de av GD besvarade frågorna ingen hållbar grund för den franska domstolens behörighet. Emellertid uppkom det en fjärde fråga. Försäkringsbolagen hävdade nämligen att tvisten var ”odelbar”, eftersom samtliga svarande hade deltagit i utförandet av samma transport. Då den franska domstolen hade funnit sig behörig att pröva talan mot RCC, borde den därför också vara behörig såvitt avsåg talan mot Spliethoff och kaptenen.

Ej heller på denna punkt vann försäkringsbolagen gehör för sin uppfattning. I art. 6.1 finns visserligen en bestämmelse om gemensamt forum för flera svarande. Den är emellertid begränsad till fall där talan väcks vid domstol i den ort där någon av svarandena har hemvist. Så var inte fallet här; ingen av svarandena hade hemvist i Frankrike. Härtill fogade GD — som det vill synas i onödan — bl. a. det skälet att kravet mot den ena svaranden (RCC) var grundat på avtal och kravet mot övriga svarande (Spliethoff och kaptenen) på utomobligatoriskt skadeståndsansvar. Sådana krav kan enligt GD inte anses ha samband med varandra.[13]

Av domen följer att försäkringsbolagen hade att vända sig till nederländsk domstol för att få sin talan mot Spliethoff och kaptenen prövad.

Den ofta svårbemästrade gränsdragningen mellan avtalsrättsliga och utomobligatoriska anspråk har också varit föremål för bedömning i nationell rättspraxis till konventionen. Av intresse är bl. a. ett norskt rättsfall: ett krav på betalning av royalty som grundade sig på ett agenturavtal men som synes ha uppkommit efter det att avtalet hade upphört att gälla mellan parterna ansågs inte vara av avtalsrättslig natur och kunde följaktligen inte väckas vid forum solutionis enligt art. 5.1.[14]

[13] GD hänvisade på denna punkt till sin dom i Kalfelis-målet (ovan not 10).
[14] NRt 1998 s. 136 = Nord.Domss. 1999 s. 16 (Høyesteretts kjæremålsutvalg).

3.2 Gemensamt forum för flera svarande (art. 6.1) m. m.

I *NJA 1998 s. 747* väckte ett svenskt aktiebolags konkursbo talan vid Stockholms TR mot en person (F) med hemvist i Finland och mot en person (O) med hemvist i Stockholm bl. a. angående bristtäckningsansvar enligt 12 kap. 5 § 2 st. aktiebolagslagen. I fråga om TR:s behörighet att pröva den mot F förda talan åberopades art. 16.2 i konventionen, enligt vilken domstolarna i den konventionsstat där den juridiska personen har sitt säte är exklusivt behöriga i mål om vissa associationsrättsliga frågor. Såväl TR som HovR fann dock — säkerligen med rätta — att konkursboets talan föll utanför tillämpningsområdet för denna bestämmelse.[15] Målet fördes i den delen inte vidare till HD.

I HovR åberopade konkursboet till stöd för TR:s behörighet i målet mot F också art. 6.1 i konventionen. Där föreskrivs att talan mot den som har hemvist i en konventionsstat, om han är en av flera svarande, kan väckas vid domstol där någon av svarandena har hemvist. En av F framställd invändning att konkursboet av processuella skäl var förhindrat att först i HovR åberopa denna bestämmelse vann inte gehör i HovR. Då O hade hemvist i Stockholm och då käromålen stödde sig på väsentligen samma grund,[16] fann HovR att TR enligt art. 6.1 var behörig att ta upp målet mot F. Målet återförvisades i denna del till TR, som hade avvisat konkursboets talan mot F.

I sitt beslut angav HovR vidare att beslutet enligt 54 kap. 3 § 2 st. RB inte fick överklagas. Sedan F likväl överklagat beslutet, fann HD på anförda skäl att något hinder för F att överklaga HovR:s beslut inte förelåg.[17] Härefter har HD meddelat prövningstillstånd men ännu inte avgjort själva saken.

Art. 6.1 i konventionen var också föremål för bedömning i det av GD avgjorda fallet *Réunion européenne*, ovan avsnitt 3.1.

3.3 Litispendens (art. 21)

I fallet *Drouot*[18] var sakförhållandet, med någon förenkling, följande: Ett sydafrikanskt bolag (CMI) uppdrog åt en fartygsbefraktare (Velghe) att transportera gods tillhörigt CMI från Rotterdam till en fransk hamn. Fartyget sjönk under resan. Ett franskt bolag (Drouot) som meddelat kaskoförsäkring för fartyget bärgade fartyget på egen bekostnad, vilket medförde att CMI:s last kunde räddas. Härefter väckte Drouot talan vid fransk domstol bl. a. mot CMI

[15] Om målet hade rört en fråga som avses i art. 16.2, hade den bestämmelsen måst tillämpas även såvitt avsåg talan mot O, eftersom de domstolar som utpekas i art. 16 har exklusiv behörighet oavsett var svaranden har sitt hemvist.
[16] Jfr Pålsson, Bryssel- och Luganokonventionerna (Stockholm 1995) s. 108.
[17] Det är på denna fråga, vilken inte har något särskilt intresse i det här aktuella sammanhanget, som målet är refererat.
[18] Mål C-351/96, Drouot assurances mot CMI industrial sites m. fl., REG 1998 s. I-3075.

och ett annat sydafrikanskt bolag (Protea), hos vilket lasten var försäkrad, med yrkande om betalning av ett belopp som utgjorde CMI:s och Proteas bidrag till det gemensamma haveriet.

CMI och Protea gjorde invändning om litispendens. Invändningen grundades på att CMI och Protea tidigare hade väckt talan vid nederländsk domstol mot Velghe i syfte att få fastställt att de inte var skyldiga att bidra till det gemensamma haveriet.

Problemet med denna invändning var att parterna inte, såsom förutsätts i art. 21, var identiska i de båda rättegångarna:[19] Drouot var inte part i det nederländska målet, och Velghe var inte part i det franska målet. Emellertid hävdade CMI och Protea att det enda skälet till att Drouot inte stämts in i den nederländska rättegången var att nederländsk processlagstiftning inte tillåter att en försäkringsgivare deltar i en process där någon av dess försäkringstagare är inblandad. Det gjordes gällande att identifikation borde anses föreligga mellan Drouot som försäkringsgivare och Velghe som försäkringstagare och att tvisten därför borde anses gälla samma parter i den mening som avses i art. 21.

Härom uttalade GD till en början att en försäkringsgivares och en försäkringstagares intressen i saken kan vara till den grad identiska att en dom som meddelas mot den ene gäller också mot den andre. Så förhåller det sig särskilt när en försäkringsgivare på grund av subrogation för talan som kärande eller svarande i försäkringstagarens namn utan att försäkringstagaren kan påverka förfarandets gång. I en sådan situation måste försäkringsgivaren och försäkringstagaren anses vara en och samma part vid tillämpningen av art. 21.

Emellertid framhöll GD vidare att tillämpningen av art. 21 inte får leda till att försäkringsgivaren och försäkringstagaren, för det fall de har skilda intressen, berövas möjligheten att inför rätta göra gällande sina respektive intressen gentemot övriga berörda parter. I det aktuella fallet fann GD på anförda skäl att Drouots och Velghes intressen inte föreföll vara ”identiska och oskiljaktiga”men att det ytterst tillkom den nationella domstolen att avgöra den frågan.

GD:s svar till den nationella domstolen blev härefter att art. 21 inte var tillämplig i förevarande fall, såvida det inte visades att försäkringsgivarens (Drouots) och försäkringstagarens (Velghes) intressen i saken var identiska och oskiljaktiga.

I detta sammanhang kan det vara av intresse att anteckna ett par engelska rättsfall. I det ena ansågs subjektiv identitet föreligga mellan ett engelskt moderbolag och dess helägda franska dotterbolag.[20] I det andra befanns däremot att ett engelskt bolag, som var

[19] Jfr från tidigare rättspraxis målet C-406/92, Tatry [1994] ECR I-5439, punkt 33.

[20] Berkeley Administration Inc. v. McClelland [1995] ILPr. 201 (CA).

innehavare av ett varumärke, inte kunde likställas med dess licenstagare i Tyskland.[21]

Vidare kan noteras att art. 22, som handlar om konnexitet, inte alls var uppe till bedömning i *Drouot*-målet. Detta är annars en bestämmelse som det ligger nära till hands att tillämpa i de ofta komplicerade situationer som uppkommer vid gemensamt haveri.[22]

3.4 Interimistiska åtgärder, däribland säkerhetsåtgärder (art. 24)

Plenimålet *Van Uden*[23] gällde ett fraktavtal mellan ett nederländskt rederibolag (Van Uden) och ett tyskt kommanditbolag (Deco-Line). Avtalet innehöll en skiljeklausul. Då Deco-Line inte betalade vissa av Van Uden utställda fakturor avseende frakt, inledde Van Uden ett skiljeförfarande. Dessutom yrkade Van Uden vid nederländsk domstol, i det förfarande som är känt som ”kort geding”, att Deco-Line interimistiskt skulle förpliktas betala ett belopp enligt fakturor grundade på avtalet. I denna del uppkom flera frågor som hänsköts till GD, bl. a. huruvida den nederländska domstolen kunde grunda behörighet på art. 5.1 (betalningen av fakturorna skulle ske i Nederländerna) eller på art. 24 i förening med relevanta bestämmelser i nationell rätt (in casu en nederländsk regel om behörighet grundad på kärandens hemvist). I sammanhanget bör antecknas att Deco-Line vid tiden för förfarandet inte hade några tillgångar i Nederländerna men var verksamt i internationell handel och framdeles kunde väntas förvärva egendom där.

Inledningsvis slog GD fast att en domstol som enligt art. 2 eller art. 5–18 är behörig att pröva målet i sak också är behörig att besluta om interimistiska åtgärder. Denna behörighet är inte underkastad några särskilda villkor eller begränsningar. Då parterna i förevarande fall hade avtalat om tvistelösning genom skiljeförfarande, fanns det emellertid inte någon domstol som var behörig att pröva målet i sak. Möjligheten att vid en sådan domstol ansöka om interimistiska åtgärder (bl. a. med stöd av art. 5.1) var därmed utesluten.[24]

Återstod så frågan om stöd för behörighet kunde hämtas från art. 24. Enligt denna bestämmelse får interimistiska åtgärder, däribland säkerhetsåtgärder, som kan vidtas enligt lagen i en konventionsstat, begäras hos domstolarna i den staten, även om domstol i en annan konventionsstat enligt konventionen är behörig att pröva

[21] Mecklermedia Corp. v. D.C. Congress GmbH [1997] 3 WLR 479 (Ch.).
[22] Jfr det engelska rättsfallet The”Happy Fellow”[1998] 1 Lloyd´s Rep. 13 (CA).
[23] Mål C-391/95, Van Uden mot Deco-Line, REG 1998 s. I-7091.
[24] Annorlunda förhåller det sig i autonom svensk rätt, se 15 kap. 5 § 1 st. RB: en domstol som normalt är behörig att besluta om säkerhetsåtgärder förblir behörig att meddela sådana beslut, även om själva tvisten skall tas upp i annan ordning än inför domstol.

målet i sak, dvs. även om den förra domstolen saknar behörighet i själva saken.

Från Deco-Lines sida hävdades, med stöd från de brittiska och tyska regeringarna, att även det interimistiska förfarandet på grund av skiljeklausulen föll utanför konventionen, med den konsekvensen att ej heller art. 24 var tillämplig. I det sammanhanget uppkom spörsmålet om betydelsen av bestämmelsen i art. 1.II.4 att konventionen inte är tillämplig på skiljeförfarande. Den bestämmelsen omfattar även judiciella förfaranden angående en rad frågor som kan uppkomma i samband med ett skiljeförfarande.[25] Men gäller detta också spörsmål om interimistiska åtgärder?

Härom anförde GD att interimistiska åtgärder i princip inte syftar till att få ett skiljeförfarande till stånd utan vidtas parallellt med ett sådant förfarande och är avsedda att understödja detsamma. De rör inte skiljeförfarandet som sådant utan syftar till att skydda rättigheter av skilda slag. Huruvida interimistiska åtgärder faller inom konventionens tillämpningsområde beror på vilket slag av rättigheter de avser att skydda.[26] I det aktuella fallet var det utan vidare klart att den rättighet Van Uden åberopade — betalning av en fordran enligt ett fraktavtal — omfattades av konventionen. Slutsatsen blev att konventionen var tillämplig i fråga om det interimistiska förfarandet och att art. 24 därmed var aktuell för tillämpning, oavsett att själva saken skulle prövas i ett skiljeförfarande.

Sedan övergick GD till att precisera innebörden av den tämligen diffust avfattade bestämmelsen i art. 24. Härvid anknöt GD till sina tidigare uttalanden i fallet *Denilauler*[27] av innebörd bl. a. att den lokala domstolen — dvs. domstolen på den ort eller i det land där de tillgångar finns som är föremål för den begärda åtgärden — är bäst lämpad för att bedöma frågor om interimistiska åtgärder och om de villkor som bör förknippas med sådana åtgärder. Art. 24 befanns därför böra tolkas på så sätt att dess tillämpning förutsätter en reell anknytning mellan föremålet för de begärda åtgärderna och domstolens jurisdiktionsområde.

Vad som menas med kravet på en reell anknytning preciseras visserligen inte i domen. I princip synes GD:s ståndpunkt dock innebära att en domstol inte får åberopa sina nationella behörighetsregler för att besluta om interimistiska åtgärder med stöd av art. 24 annat än om åtgärden kan verkställas inom samma stat, dvs. om svaranden har egendom där. Oklart är bl. a. om det för att uppfylla kravet på reell anknytning är tillräckligt att svaranden framdeles

[25] Se målet C-190/89, Marc Rich v. Impianti [1991] ECR I-3855. Jfr Pålsson i SvJT 1994 s. 1, 13–14.
[26] Se från tidigare praxis målen 143/78, De Cavel v. De Cavel I [1979] ECR 1055, punkterna 8 och 9, och C-261/90, Reichert v. Dresdner Bank II [1992] ECR I-2149, punkt 32.
[27] Mål 125/79, Denilauler v. Couchet Frères [1980] ECR 1553 (svensk specialutgåva, vol. V s. 197).

kan väntas erhålla egendom, ur vilken verkställighet kan ske, i det land där ansökan görs. Den situationen är ingalunda opraktisk om, såsom i det aktuella fallet, svaranden bedriver internationell affärsverksamhet.

I alla händelser medför GD:s ståndpunkt att förmögenhetsforum, i svensk rätt 10 kap. 3 § RB, får en framträdande roll att spela inom ramen för art. 24. Då användningen av förmögenhetsforum liksom av övriga i art. 3 uppräknade exorbitanta fora enligt samma bestämmelse är förbjuden när svaranden har hemvist i en konventionsstat, erinrade GD om att art. 3 gäller endast vid tillämpningen av art. 5–18 men inte vid tillämpningen av art. 24.

Slutligen förelåg spörsmålet om den i ”kort geding”-förfarandet yrkade förskottsbetalningen, vilken motsvarade Van Udens yrkande i huvudsaken, kunde anses som en interimistisk åtgärd i den mening som avses i art. 24. Beslut om sådana prestationer — liksom t. ex. ”référé provision”enligt fransk rätt eller ”Leistungsverfügung”enligt tysk rätt — är av flera skäl problematiska i detta sammanhang.[28] Av intresse är bl. a. att GD själv i ett tidigare fall har uttalat sig för en definition av interimistiska åtgärder som synes begränsa begreppet till åtgärder som innefattar en ”frysning”av en bestående faktisk eller rättslig situation.[29] I det aktuella fallet fann GD sig dock inte a priori och generellt kunna utesluta att en provisorisk betalning kan vara nödvändig för att säkerställa verkan av den blivande domen i huvudsaken och i vissa fall kan ha sitt berättigande med hänsyn till föreliggande intressen.[30] Däremot statuerade GD en restriktiv tolkning av art. 24 i dessa fall. En provisorisk betalning utgör sålunda enligt GD:s dom en interimistisk åtgärd i den mening som avses i art. 24 endast om två förutsättningar är uppfyllda: dels måste säkerhet ställas för återbetalning till svaranden av den beslutade förskottsbetalningen för det fall att sökandens talan i sak ogillas, dels får den interimistiska åtgärden endast avse bestämd egendom som tillhör svaranden och som befinner sig eller kommer att befinna sig inom den ifrågavarande domstolens jurisdiktionsområde.

Detta är ett betydelsefullt avgörande som skingrar en hel del av den osäkerhet som har rått om förutsättningarna för interimistiska åtgärder enligt konventionen, främst dess art. 24. Viktigt är till en början att denna bestämmelse — men inte behörighetsreglerna i art. 2 och art. 5-18 — kan komma till användning även när huvudsaken skall avgöras genom skiljedom. Det bör dock tilläggas att GD:s avgörande inte synes innebära något hinder för tillämpning

[28] Se Pålsson i SvJT 1996 s. 385, 398–399. Jfr generaladvokaten Légers förslag till avgörande i förevarande mål, punkterna 108–120.
[29] Se fallet Reichert II (ovan not 26), punkt 34.
[30] Jfr från EG-rättslig praxis utanför Brysselkonventionens område målet C-393/96 P (R), Antonissen mot rådet och kommissionen, REG 1997 s. I-441, punkt 37.

av sådana regler i nationell rätt som utesluter behörighet för domstol att besluta om interimistiska åtgärder när själva tvisten skall avgöras genom skiljedom.[31]

Viktigt är vidare att rätten att besluta om interimistiska åtgärder med stöd av art. 24 väsentligen synes ha begränsats till domstolarna i den konventionsstat där beslutet kan verkställas. Härigenom har behovet av gränsöverskridande verkställighet av beslut om sådana åtgärder avsevärt reducerats, om än inte eliminerats.[32] Slutligen har möjligheten att interimistiskt kräva fullgörelse av den prestation som utgör tvistens huvudföremål underkastats väsentliga och välbehövliga restriktioner.

Citerade rättsfall

Anm. Hänvisningarna i den högra spalten avser avsnitt i uppsatsen.

a) Från GD

21/76	Bier v. Mines de Potasse d´Alsace	3.1
133/78	Gourdain v. Nadler	2.1
143/78	De Cavel v. De Cavel I	3.4
34/82	Peters v. ZNAV	3.1
125/79	Denilauler v. Couchet Frères	3.4
189/87	Kalfelis v. Schröder	3.1
C-220/88	Dumez France v. Helaba	3.1
C-190/89	Marc Rich v. Impianti	3.4
C-261/90	Reichert v. Dresdner Bank II	3.4
C-26/91	Handte v. TMC	3.1
C-406/92	Tatry	3.3
C-364/93	Marinari mot Lloyd´s Bank	3.1
C-269/95	Benincasa mot Dentalkit	3.1
C-391/95	Van Uden mot Deco-Line	2.1, 3.4
C-351/96	Drouot assurances mot CMI industrial sites	3.3
C-393/96 P(R)	Antonissen mot rådet och kommissionen	3.4
C-51/97	Réunion européenne mot Spliethoff	3.1, 3.2

b) Från nationella domstolar

Danmark

UfR 1998 s. 1078	3.1
UfR 1998 s. 1360	2.1

England

Berkeley Administration Inc. v. McClelland	3.3
The ”Happy Fellow”	3.3
Mecklermedia Corp. v. D.C. Congress GmbH	3.3

[31] I det aktuella fallet fanns det en uttrycklig bestämmelse i nederländsk lag av innebörd att en skiljeklausul inte utgör hinder för domstols beslut om interimistiska åtgärder. Jfr generaladvokaten Légers förslag till avgörande, punkterna 68–70.

[32] Gränsöverskridande verkställighet kan fortfarande behövas om det interimistiska beslutet har meddelats av en domstol som enligt konventionen är behörig att pröva målet i sak, såvida svaranden saknar eller inte har tillräcklig egendom i domstolslandet. Om de särskilda förutsättningar som gäller för sådan verkställighet av interimistiska beslut se fallet Denilauler, ovan not 27.

Norge

NRt 1998 s. 136 3.1

Sverige

NJA 1998 s. 361 2.1
NJA 1998 s. 747 2.1, 3.2
NJA 1998 s. 817 2.2